

- 72 Superfoetantes multum habent sanguinem.
23 Mas calidior est femina.
27 Cur femina ceterorum animalium minus superfoetent, quam mulier.
28 Canis superfoetans.
29 Ratio cur mulier superfoetet.
30 Cur mulier pregnantis coitum admittat.
31 Belsie quomodo appetant.
32 Finis coitus in brutis est conceptio.
33 Homo præter appetitum sensibilem habet etiam intelligibilem.
34 Valuerda veslo ordine quomodo moveatur ad appetendum ea, que vult.
35 Superfoetatio in cane unde fiat.

An detur Superfoetatio.

QVÆSTIO III.

DE superfoetatione hic agere eo nomine operæpretium esse duxi, quod nonnulli casus evenire possent, in quibus & de superfoetatione, an detur, & de eius natura dubitare Iurisperitis contingat, ut si mulier prægnans à marito relicta iusto mense priorum foetum pariens, mox ab obitu mariti per longum tempus alium pareret, qui superfoetatus post eius obitum fortasse sit, ita ut & de mulieris pudicitia, & de foetus posterioris legitimitate dubitari eo casu posset, & si alia his similia contingant, idcirco videndum primo, an detur superfoetatio, cum nonnulli negaverint dari, inter quos B. Augustinus lib. 5. de Civ. Dei, cap. 6. nec non alii quidam Doctores, referente Gloss. in l. Antiqui. §. sed. ff. si pars hered. per. & ratio præcipua eorum est, quod uterus conceptio femine supra illud ita recolligatur, ipsumque tam arte amplexetur, & undequaque circundet, ut vacuum in ejus cavitate locus nullus maneat, ut demonstrant omnes de ea re verba facientes, & sensui ipsi obijciunt Anatomici. Pareus sue Chirurg. lib. 27. cap. 3. Andr. Laurent. Anatom. lib. 8. quæst. 22. & lib. eod. cap. 4. unde idcirco actio hæc dicta est conceptio, quasi comprehensio. Gal. 1. de sem. cap. 2. class. 1. Addunt, quod os interius ipsius uteri adeo communitur & conniveat, ut ne specilli quidem tenuissimi mucronem admittat, ita tradente Hippocr. Aphor. 5. Aphor. 51. & ibi Gal. in comment. cum ergo & virili semini ad uterum aditus non pateat ob oculi ipsius conniventiam, & etiam si pateret, locus nullus vacuum in ejus cavitate sit, qui novum semen admittere ac excipere possit, impossibile videtur, ut conceptus supra alium conceptum fieri possit, unde concludendum, non dari superfoetationem.

Valverda Anatomicus Hispanus sue Anatom. lib. 3. cap. 14. non solum ex his dari posse superfoetationem aperitissime negavit, sed tanquam quid commentitium risti exceperit, gratam vero mirum in modum mihi, multisque doctis viris rem fecisset, si una aut altera saltem probabili ratione, vel argumento suam assertionem munivisset, etenim neque ipse Valverda, neque alius quisquam eorum, qui superfoetationem dari nolunt, quod sciam, ullam suæ opinionis rationem, præter à me supra commemoratam in medium adduxit; Valverda tamen allatis in contrarium experientis respondere conatur, ut sequitur.

Qui enim superfoetationem fieri posse conce-

dunt, experientia demonstrant, evenisse interdum, quod mulier, foetu in lucem emisso, intra mensem, aut intra longius spatium alterum foetum pepererit, qui non nisi ex nova conceptione supra priorem celebrata generari potuit: nam tempus partus in uterinis fratribus varium est, ut varium fuit tempus eorum conceptionis. Fernel. Physiol. lib. 7. cap. 12. in fin. & qui eodem tempore sunt concepti eodem tempore nascuntur, ita firmante Hepp. in lib. de Superfoetate.

Huic experimento respondet Valuerda, hoc in hominibus, & fortasse in aliis quibuscunque animalibus, quæ superfoetare creduntur, non aliter evenire, quam accidere indies conspiciamus in grano aliquo tritici, ex hoc etenim si plures spicæ pullulaverint, una quidem citius, altera vero serius maturefcit, & una ad perfectionem perducitur, altera vacua & infructuosa remanet. sic, & non aliter, inquit ille, in proposito casu; ex uno namque eodemque femine, cum in plures partes finditur, plures foetus generantur, & qui validior est, & ex potiori feminis parte creatur, caloremque sortitur vegetiorem, ad se nutrimentum alliciens, alterum alimentum destitutum relinquens; in causa est, vel quod nullo modo, vel quod multo ferius augetur, unde pariente muliere, vel debilior hic foetus in utero remanet, cum adhuc perfectionem completam expectare illum oporteat; vel cum priori ab utero non adhuc perfectus exidit; nos autem tunc imaginamur, inquit ille, posteriorem hunc foetum posterius fuisse conceptum, cum tamen uno eodemque tempore, & ab uno eodemque femine tam posterior hic, quam prior ille fuerit generatus.

His tamen in contrarium adductis non obstantibus, licet satis apparentem rationem continere videantur, nisi meliora in medium afferantur, magnorum virorum auctoritatibus non est obstandum, cum classici, ac pene omnes auctores superfoetationem admittant. Hipp. in lib. de Superfoetate. & 7. Epidem. Aristot. 4. de Gener. Anim. cap. 5. & 7. de hist. anim. cap. 4. Avic. 4. de Gen. animal. cap. 7. Plin. Nat. hist. lib. 7. cap. 11. Solin. de sit. orb. terr. cap. 3. Avic. 21. 3. tract. cap. 17. Raf. 22. Contin. tract. 6. cap. 1. Fernel. Physiol. lib. 7. cap. 12. in fin. Bonnaccol. in Emmead. mul. cap. 3. Mass. Epist. Med. Epist. 25. per totam. Salvatic. Controv. Medic. contr. 81. per totam. Pareus lib. 23. cap. 52. Roussel. de par. casar. sect. 6. cap. 7. Hucher. de steril. lib. 3. tit. de superfoetate. Babum. in append. ad dictum tract. Rouss. Lombert. lib. 3. Error. popul. cap. 1. And. Laurent. Anatom. lib. 8. quæst. 22. Nancel. in Analog. Microc. ad Macro. lib. 10. Problem. 7. & alii quamplurimi. Quin etiam & admittunt ipsæ Leges in l. Antiqui. §. sed. ff. si pars hered. per. in l. Cum quidam. §. suum heredem. ff. de acquirend. hereditat. & ibi Gloss. Paul. num. 3. & Alex. num. item 3.

Extant quoque plures historiae ejus rei veritatem attestantes, quas in unum congregatas habes apud Schenck. Observat. suar. lib. 4. tit. de Superfoetate. inter quas etiam à Plinio commemoratas reperies, in 12 quarum numero est historia Herculis, & Iphicli, de qua Hesiod. in Herc. clyp. his verbis:

Ille à Deo pariter vitæ, & ab homine longe optimo; Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros

Haudquaquam eadem sapientes, quanquam fratres essent.

Alc-

Alterum equidem inferiorem, alterum autem longe præstantiorem virum, Scævon. ac Valudum, vim Herculanam. Hinc quidem subiecta nubium officiatori Saturnio; Iphiclium autem hætarum concessori Amphitruoni. quos versus ad majorem leuentium gratiam ex alio auctore in latinam linguam hexametris versibus redditos apponere hic non ab re est, habent ergo ita:

Sic qua ignara Iovi thalassum, reducitque marito Indulsi septem claudencia mania portas Ornari duplici partus genialis honore; Et frater una geminos produxit ab alvo, Nec quicquam animo similes, nec pectore quicquam. Dardius hic minor ingenii, virtutibus æter Alcides melior, pugnaq; interitus, atrox. Hanc compressa Deo, superumque potentis,

Al' alium peperit mortali juncta marito. De ea etiam re Plaut. in Amphitru. in Prologo, in persona Mercurii:

Nunc, de Alcmena ut rem teneatis restitus, Virinque est gravidam, & ex viro, & ex summo Iove.

Vel etiam probare possant carmina Ovidii lib. 11. Metam. fab. 8. ubi ex Apolline & Mercurio Chionem gemelos concepit narrat hoc modo:

Vi sua maturus complevit tempora venter: At pedes de stirpe Dei versura propago Nascitur Autolycus, stirpem ingentisus ad omne, Qui sacre assuetas, patriæ non degener arvis, Candida de nigra, & de candidibus arva. Nascitur & Phœbo (namque est mixta gemellos) Carmine vocatis clarus citibaraque Philammon.

Sed & apud supra citatum Heliodum superfoetationis aliud rarum quidem exemplum, nisi fortasse fabulosum existimus, habes, quod & huc transferre non gravabor, est autem historia Mularum, de quibus ille sic cecinit:

Missa Olympiades compti Iovis ægide nati, Mnemione soboles, oblitro certa maiorum, Curatamque quies, sacris hæc mater in oris Pierie magno peperit commixta Tonanti. Mater Elemeris præerat, cui Iuppiter ullo Haud Dirum præfente novem sub noctibus hæsit, At postquam multas annus suis actus in horas, Et sua cœperunt afferre pericula mensæ, Ecce novem ad numerum nocturni pignora fieri Vno Mnemione peperit pulcherrima nixu Letæ puellæ fueri.

Sunt & aliæ, ut dixi, quamplurimæ superfoetationis historiae; quas omnes recensere supervacuum esset, præsertim cum eas habeas apud Schenckium, ut supra dictum est. Sed inter omnes notatu dignissima historia recensetur ab Herc. Saxone in sua Med. præct. lib. 4. c. 23. quam apud ipsum videt, est enim ejus rei veritatem maximopere comprobans.

Nec ad demonstrandum, dari superfoetationem, deest nobis unum aut aliud argumentum: cum enim non modo geminos variare aliquando in tempore nascendi comperimus, ita ut unus celerius aut tardius alto; per octo decime, aut plures dies nascatur, sed etiam videamus unumquemque eorum suis propriis secundis involvi, omni proculdubio dicendum videtur, quod hæc varietas tam in tempore nascendi, quam in secundis non aliunde originem habere poterit, quam ab ipsa generationis varietate, quia nimirum ii, qui in uno eodem-

Kiber 1.

que involuero includuntur eadem hora, & ex eodem semine concepti sunt; ii vero, quorum unusquisque suo involuero donatur, neque eadem hora, neque eodem coitu, neque ex eodem semine sunt generati. Ea autem differentia non solum experientia manifesta fit, sed etiam Hippocr. testimonio firmatur in lib. de superfoetate, cui assentiuntur Fernel. Pareus. Laurent. & alii locis supra citatis, quamquam Hippocr. contra propriam sententiam in lib. de Natur. Puer. in fin. videtur firmare, quod etiam gemelli, hoc est uno Veneris congressu geniti non uno, sed quilibet suo involuero claudatur: quomodo vero hæc Hippocr. contrarietas salvari possit, ut liberè fatear, non video. Neque Rorarius, qui omnes Hippocratis contradictiones animadvertit, hanc adnotasse videtur. ego autem in hisce rebus majorem fidem recentioribus habeo, nam & quotidiana experientia hoc ipsùm firmat. Nulla ergo videtur assignari potior ratio hujus varietatis, nimirum cur aliquando gemelli una eademque secundina includantur, interdum vero uterq; eorum propriam habeat, nisi superfoetatio, & varietas temporis in conceptione. Nam in iis, qui non ejusdem sexus sunt, (qui nunquam isdem secundis involvantur) satis apparens ejus rei ratio assignari potest, si dicatur, causam fuisse feminis ipsius heterogenitatem, seu partium dissimilitudinem: masculule enim semen calidius & siccius est, femineum vero frigidius & humidius; unde non solum illud in partes findi necesse fuit, sed etiam multum disgregari ob partium contrarietatem, ac utramque partem seorsim unam ab altera in utero foveri, & ad actum reduci, quia masculule plurimum in dextram uteri partem, femineum in sinistram incidere contingit; unde multum invicem separari eas feminis partes omnino oportuit, sed hæc ratio vix potest habere locum, ubi gemelli ambo ejusdem sexus sunt, unde ex his patet, non esse necesse in geminis esse eadem momenta conceptionis, quod voluit D. Augustinus, lib. 5. de Civ. Dei, cap. 6. à Budæo relatum in annotation. ad citat. l. Antiqui.

Præterea gemelli, hoc est eodem congressu geniti, simillimi, ut plurimum esse consueverunt, unde cum duos viros inter se maxime convenire dicimus, eos gemellos esse pronuntiamus, hoc est, valde similes. Horat. epist. lib. 1. ad Fuscum:

— Hæc in re scilicet una Multum dissimiles, ad cœtera pene gemelli.

Tradit autem ejus rei rationem Hip. lib. 1. de Dieta. & Aristot. locis supra citatis, & alii plerique. ac de ea verba faciemus, Deo favente, in titulo seq. de similitudine Natorum. Sed hæc similitudo non reperitur in iis, qui gemelli non sunt, neque uno Veneris congressu concepti: manifestissime enim apparet hoc, cum aliquando natorum alterum mulieris viro similem, alterum verò adultero fuisse, compertum habeamus, ut patet in historia Herculis, & Iphicli, quorum alter, ut superius ex Heliodo retulimus, lovi, alter vero Amphitruoni similis natus est, & in Autolyco, & Philammonem, quorum alter Mercurii, alter Apollinis effigiem referebat, & in historiis relatibus ab Aristot. ubi supra, & à Plin. loco citato, & in aliis cumulatis per Schenck. lib. 4. Observation. tit. de superfoetatione, neque enim hæc dissimilitudinem postsumus in imaginationem rejicere, quia non est major ratio, cur imaginatio in unum, non vero in alterum operata fuerit, cum non agat ex electione, ut in de similit. longioribus demonstrabo.

G

Sed

Sed ad rationes in contrarium adductas dicamus, 18 quod etiam si uterus, ubi semen conceperit, illud archissime amplexatur, & undequaque circumambiat, si tamen mulier coitu utens ex eo summam percipiat delectationem, uterus ingenti illa voluptate irretitus quasi obviam irruenti semini non minus, ac in priori conceptu antea fecerat, hians sese offert ore, ut ea, qua flagrat virilis feminis aviditate, sese expleat; atque ea ratione ejus corpus per longum arctari, & per latum dilatari potest, irruenti semini locum aliquem praebere.

Quamquam vult Hippocr. in *sepius citato lib. de superfoet. in princ.* in iis mulieribus superfoetationem fieri, in quibus post conceptum priorem uteri osculum hiarit, & non perfecte clausum fuerit. Quomodo- 19 docunque tamen sese res habeat, illud veritatem habere notum est, quaedam feminas, quae Atretae, vel imperforatae vocantur, quod illis membrana ante uteri os obtendatur ingressum semini ut plurimum prohibens, aliquando concipere, de quibus dicebat Hippocr. quod in partu pereunt. unde non adeo mirabile est, quod etiam uteri osculo connivente semen ad uteri ipsius cavitatem perveniat, praesertim cum (si mulier maxime coitum appetierit) possit in attrahendo semen utile, & proprium expellendo facili negotio tantisper de- 20 hilcere.

Et ad exemplum, quod Valverda objiciebat de spicis ex uno eodemque tritici grano emergentibus, quarum una celerius altera maturefcit, ex quo vult idem evenire in foetibus, qui licet uno eodemque Venere congressu, ex uno eodemque semine fiant, tamen unus altero celerius ad perfectionem pervenit, & celerius etiam nascitur. Respondeo dis- 21 parem omnino esse rationem; nam cum plures spicae ex uno eodemque grano pullulant, non potest omnibus aequaliter ab ipso grano alimentum subministrari, unde est, quod quaedam ad maturitatem cito, vel debito tempore perveniat, quaedam vero vel sero admotum, vel nunquam; non tamen idcirco dicit potest, quod iis spicis, quae maturationem non sicut affectur, defecerit a terra alimentum, sed a femine ipso, quod non poterat a terra tantum alimentum attrahere, quantum omnibus aequaliter subministrare erat necessarium. In casu autem nostro terrae 22 proportione respondet ipsa mater, teste Hipp. in *lib. de Nat. Puer.* semen vero in plures partes divisum respondet proportione pluribus tritici granis, & non uni tantum; ita ut quemadmodum unum tritici granum seorsim pullulans non impedit aliud granum, quin minus suas spicas ad maturitatem perducat, quia terra quantum est ex se unicuique sufficiens alimentum suppeditat, sic etiam & in matris utero semen, quod in una parte conceptum fuerit, aliud adolecere minime prohibere potest; nam mater utriusque, & etiam in plures partes discinderentur sufficiens potest praebere alimentum, ut quotidiana experientia demonstrat, & argumento esse potest, quod ubi foetus in utero manet, multum illi sanguinis superfluit, quod dehinc in partu expurgatur, teste Hipp. in *lib. de Nat. Puer. in principio.* quod mul- 23 to magis veritatem habere potest in casu nostro, cum superfoetantes mulieres multo sanguine abundare soleant, unde etiam in utero gerant, tamen menstruas purgationes patiuntur, ut testatur Avic. 21. *versu 11. et. 1. cap. 17.* & confirmat Marinell. *de Med. univ. lib. 3. cap. 4.* & Hucher. *lib. 3. de sterilit. cap. de superfoet. Adde etiam, quod superfoetatio non*

nisi in primis quadraginta diebus contingere consuecat ut plurimum, in quo tempore praesertim multum sanguinis superfluit priori conceptui. Itaque impossibile est, quod alter ex conceptibus universum matris sanguinem in sui alimentum absumat, ex quo posteriorem adolecere non permittat. Multum vero contra Valverdam urgere videtur sequens ratio, 24 siquidem si veritatem illud haberet, quod fortior conceptus imbecillior adolecere non permitteret, hoc maxime locum haberet, ubi gemelli sexu dispares essent: nam cum mas absque dubio calidior sit femina, ac plerumque fortior, omne alimentum 25 ad se alliceret, & ut plurimum, cum gemelli sexu distincti nascuntur, femina inabsoluta in lucem exiret, cum tamen contra quotidiana experientia nos doceat, quippe cum nascuntur gemelli sexu distincti, quorum uterque pariter absolutus conspicitur. 26 Adde, quod multo frequentius, quam nunc accidit, illud evenire in gemellis conspiceremus, tamen rarissime, quia rarissima etiam eventu est superfoetatio, gemellorum alterum perfectum, alterum imperfectum, & unum quidem citius, alium vero serius nasci videmus. Dari ergo superfoetationem ex his concludamus; alii tamen ad eam demonstrandam meliora adducant, si haec minus aridare videantur. Si autem plura de superfoetatione desiderat Iureconsultus, Budaeum habet de his agentem in *l. Antiqua jam alius citat. in Annotatiombus.*

Sed antequam hinc discedamus, pro Medicis, ac 27 Philosophis praecipue videndum, cur praeter ceteris foeminis (paucis quibusdam exceptis, nam canem 28 saepe superfoetare firmat Fernel. *loc. cit. & alii*) mulier facilius superfoetet; licet in muliere raro id evenire voluerit Arist. 7. *de hist. anim. capite quarto*; contra vero in lepore evenire voluit libro sexto *eiusdem. cap. 33.* sed cum hoc in femina evidentem habeat rationem, quia nimirum etiam praegnantia 29 rem admittit, & coitu delectatur, videndum, cur mulieri magis, quam ceteris foeminis illud accidat, cui interrogationi nullum fortasse aptius responsum dari potest, quam quod dedit Popilia Poppia, seu mavis, Poppeia M. Agrippae filia, a multis auctoribus relatum, erat vero, quod ceterae foeminae be- 30 stiae sint; quod responsum totam quidem rei naturam comprehendit.

Ceterae namque foeminae, quia bestiae sunt, per 31 sensibilem tantummodo appetitum moventur ad appetendum, qui a natura sola regitur, & per eum ea solum appetuntur quae ad ipsius Naturae conservationem requiruntur, unde est, quod animalium finem a Natura sibi destinatum adepti, illico appetitus ille quiescit, & ea de re, cum in illis finis coitus sit 32 conceptio, non amplius, cum conceperunt, coitum appetunt. In homine vero praeter sensibilem appetitum, qui a Natura regitur, reperitur etiam intelligibilis, qui Naturae minime subjacet, & quo non solum ea vult, quae sibi peculiariter sunt, sed ea quoque, quae ceteri appetitus sibi subministrant; etiam si ergo inferior sive sensibilis appetitus suo sine potius quiescat, non quiescit tamen superior seu intelligibilis, si sibi sensibiles species a Phantasia, cui a sensibus exterioribus transmittuntur, interim praesententur; & tunc non aliter quam ceteri inferiores appetitus, nec alia ad appetendum insurgit, eademque quae ipsi voluit profequitur, quod quidem non nisi tunc evenit, cum huiusmodi intellectualis appetitus, qui Voluntas dicitur, non secundum de- 34 bitum, ac rectum ordinem movetur: cum enim re-

de.

de, & secundum sui naturam movetur a solo intellectu ad appetendum excitatur, ut alibi dixi. Canis vero, aut si quod aliud animal est, quod superfoetet, idcirco hoc peculiare habent, quia forte non unica conceptione implentur, unde non integre quiescit eorum sensibilis appetitus, quia non integre suo sine potius est, necesse vero habebat canis ad suae speciei conservationem, ut unica vice plures pareret, non tamen plures unico coitu fortasse generari in illo poterunt, quia mares hujus speciei, quod natura calidi & sicci sint, paucum semen effundunt, aut fortasse alia ratio in his esset quaerenda, quam tamen ad praesens investigare minime vacat. sed neque solum in canina, verum in aliis quoque speciebus illud idem esse quaerendum, unde non satisfacere ratio de caliditate & siccitate canum in omnibus aliis.

S V M M A R I U M.

- 1 Superfoetatio quid.
- 2 Partu definitio examinata.
- 3 Quando fiat superfoetatio.
- 4 Alex. in l. Cum quidam, explanatione hallucinatus.
- 5 Tex. in l. Cum quidam, secundum Alex. non loquitur de superfoetatione. Consuetudo num. 7. 11. 12. 13. 14.
- 6 Tex. l. Cum quidam, secundum Alex. importat, quod ex una eademque conceptione possint intra certum tempus plures foetus gigni.
- 8 Superfoetatio non fit ex uno coitu.
- 9 Conceptus multiplex quomodo fiat.
- 10 Ex uno eodemque coitu plures conceptus fieri possunt.
- 15 Quot dierum spatio post priorem conceptionem fieri possit superfoetatio.
- 16 Terminus quadraginta dierum a pluribus acceptus.
- 17 Quomodo priores conceptionis tempore fieri potest superfoetatio. Vide num. seq.
- 19 Superfoetatio rara existit.
- 20 Ratio termini quadraginta dierum a multis assignati.
- 21 Superfoetatus conceptus quomodo possit auferri.
- 22 Paulus unde sexaginta dies superfoetationis decaverit.
- 23 Ex tempore intermedio parturitus arguitur distantia conceptionis. Contrarium num. 25.
- 24 Mulier septimo, nono, & decimo parit.
- 26 Gloss. contra Alex. opinionem defenditur.
- 27 Foetus facillime abortiuntur in ultimo mense.
- 28 Eadem distantia est in nascendo inter unum & alium conceptum, quae fuit in eorum conceptione. intellige ut ibid.

Quid sit superfoetatio, quomodo, & quanto tempore post priorem conceptionem fieri possit.

Q U A E S T I O I V.

Superfoetatio est conceptio supra conceptionem facta, ut ex ipsius rei natura elicitur, & ex modo, quo ea fit, quem tradit Hipp. in *lib. de superfoet. in princip.* & facit citata l. Cum quidam. §. suum heredem. ff. de acquir. hered. Neque enim definitio a Partu allata mihi probatur, cum non explicet rei naturam, nisi verborum circumvolutione eam declararet, ut ab ipso factitatum est. siquidem dicentes, quod superfoetatio est secunda quaedam conceptio, postquam & hanc secundam conceptionem factam intel-

ligere post prioris conceptus editionem: necesse ergo habet Partu definitio ea, quae ibi sequitur declaratione, nimirum, cum scilicet mulier gravida iterum concipit: nam superfoetatio tunc fit, ut alias dixi, cum mulier, quae jam concepit, & gravida adhuc est ex novo coitu, ac novo semine alium infu- 3 per foetum concipit.

Atque hinc patet error Alex. in citata l. Cum quidam. sub num. 4. qui vel male intellexit naturam superfoetationis, vel male textum illum contra Glo. opinionem interpretatus est: duo enim asserit ille, quorum utrumque, ut mihi videtur, falsum est, nam primo dicit, quod tex. ille non loquitur de superfoetatione, quia necessum erat, quod ex novo semine fieret nova conceptio, quod tamen, inquit, textui huic manifeste repugnat, quia vir mulieris, de qua ibi, jam decessisse supponebatur, unde non poterat mulier illa ex novo coitu iterum concipere, ex quo concludit, textum illum de superfoetatione loqui non posse. Secundo dicit, quod intellectus ejus textus est, quod ex una eademque conceptione 6 ne possint intra certum tempus plures foetus formari.

Sed Alex. ut mea fert opinio, non bene textum hunc ponderavit: nam cum ibi dictum esset, quod ei, quae in utero habet, non licet pro humanae Naturae conditione alium foetum supra priorem formare, additum est, hoc in aliquibus post certum tempus prioris conceptionis evenire; non tamen textus vult, quod ex uno eodemque coitu possint diversis vicibus plures conceptus formari, ut Alex. inquit, neque enim ex eodem semine fieri potest superfoetatio, quippe cum illico atque semen in uteri 8 cavitatem pervenerit, ejusque acetabulis, capitibus nimirum venarum adhaerit, conceptus succedat, & 9 si in uno tantum loco haerit, neque discussum fuerit, unicus tunc conceptus insurgit, sin autem in plures partes scindatur, pluribusque locis sese innuaverit, plures emanant conceptus; at si non illico locis adhaerit, tunc subito, nullo interjecto tempore, semen diffuit, & ab utero foras exit; si enim absque hoc, quod concipiatur, retineretur, illico putresceret, & dolores ingentes, aliosque morbos ac symptomata excitare posset, nam extra suum locum permaneret, neque ab ullo calore regulari posset, a proprio enim necessario extra sua vasa destitueretur. Ex uno ergo eodemque coitu plures formari 10 conceptus verum quidem est, & probat Hippocr. in libro de Nat. Puer. in fine, si ita intelligas, ut omnes uno eodemque tempore fiant, non autem in diversis temporibus & successive, ita ut ex una parte seminis unus conceptus nunc fiat, ex alia vero alius posthinc, vel serius, ut existimat Alex. cujus intellectus in hoc textu omnino venit rejiciendus. Et ex his falsum apparet id, quod Plinius, referente Majol. 11 dicit. *canic. collog. 3. p. 1.* volebat, nimirum gemellos unico coitu non concipi, & conceptos pluribus commixtionibus esse genitos; est enim non modo contra Hippocratem, sed contra ipsam experientiam, cum non raro evenerit, ut semel tantum mulieres enixae gemellos pepererint.

Patet igitur, textum hunc de superfoetatione lo- 11 qui, ut ea verba declarant: Quod quidem post certum tempus conceptionis evenit. Et ratio ab Alex. in contrarium allata, quod ideo dici non possit, textum illum de superfoetatione loqui, quia maritus illius mulieris decesserat, omnino vana est, & dup- 12 licem habere potest responsum, primam, quod 13

non erat necessarium in eo casu, maritum mulieris illius a priori conceptu factu illico decessisse, possibile enim erat, quod etiam post sex, aut septem, & plures menses decessisset: neque enim firmat textus, illum illico atque cum uxore coiverit, vitam obiisse.

14 Secundo responderi potest, quod ea verba non applicentur proposito casui; textus enim in iis verbis non de ea muliere sigillatim, sed de omnibus, & universaliter loquitur, ac si dixisset; Cum haec, de qua loquimur, unum gerat conceptum, nec mulieres denuo concipere soleant dum adhuc utero gerunt (licet aliquando in nonnullis illud accidat, ut post certum tempus denuo concipiant) quae nova conceptio superfetatio dicitur. Non ergo de ea muliere, de qua ibi, ea verba sunt intelligenda, sed universaliter de toto foeminino genere, unde ratio ab Alex. assignata, etiam pro vera admitteretur, tamen non haberet hic locum. Sed videamus jam quot dierum, aut mensium spatio post priorem conceptionem fieri contingat superfetatio: nam ex alias cit. l. Antiquus, §. sed. ff. si pars hered. per. terminus superfetationis videtur esse quadraginta dierum; tamen jam saepius adductus tex. l. Cum quidam, nullum tempus praefixit superfetationis, sed bene per ea verba, post certum tempus, determinare visus est, quod non quolibet tempore indifferenter fieri possit, sed ea verba exponens Glo. ibi, & alii, quos citat Alex. ibid. num. 4. dixit, hoc tempus intelligi debere pro termino quadraginta dierum; licet Paul. ibid. numero tertio, etiam usque ad sexaginta terminum hunc extendi voluerit. Priorem tamen opinionem plerique ex Medicis acceptare videntur, testaturque inter ceteros Marinell. de Med. mul. libro tertio, capite quarto, qui supra hoc tempus factam superfetationem portentosam existimat.

15 Verum Alex. ibidem sentire videtur, quod quocumque conceptionis prioris tempore fieri possit superfetatio, & adducit ad hoc Raphaelis testimonium, qui ex Jacobo Forolinien. Medico insigni accepisse se dixit, quandam mulierem tertio post primam conceptionem mense superfetasse, quod & alii Medici firmanunt, ut Nicol. ferm. 6. capite vigesimo secundo, & alii, in quarto quoque mense, ac supra factam vidisse se narrarunt. Per ad. in Schol. ad Pasc. de cur. morb. lib. 1. cap. 55. Andr. Laur. Ann. libro octavo, quaestione trigesima secunda, & alia rara humulcemodi exempla habes apud Schenck. lib. 4. obs. de superfet. Tamen non absque firma ratione, & summorum virorum auctoritate locutam esse Glo. inibi dixerim, sed scite admodum ac prudenter; nam superfetatio, licet quocumque tempore eventu rara existat, plurimum tamen non nisi dum prior conceptus recens ac pusillus est, contingere solet; unde recte assignatur quadraginta dierum terminus.

16 In hoc enim spatio adhuc fetus vix integre delineatus est, & cum admodum pusillus sit, non multum locum in utero occupat, quod multo facilius evenit, si foemineus sit, unde levi negotio potest supervenienti foemini locum praebere, cum praesertim non ita adactus existat, ut universum alimentum a matris corpore demissum absumens, posteriori conceptum eo desitutum penitus relinquat; at, transacto praedicto termino, fetus in multo majorem molem attollitur, & uteri universam capacitatem ita occu-

pat, ut illum undique defendat; nam tunc temporis primum venter attolli animadvertitur; quod si eo tempore coitu utente muliere semen virile ad internam uteri cavitatem penetrat, a priori conceptu quo minus haeret, venis ipsius uteri impeditur; qua de re Aristot. locis saepius citatis de hist. & Gener. Animal. superfetatum conceptum augeri posse dixit, si proxime a priori concipiatur, nam qui longo post tempore concipiuntur, perfici non possunt, sed dolorem excitantes, se ac priorem conceptum ab utero protrudunt. Atqui eadem fortasse causa nimirum formationis, ac magnitudinis ipsius conceptus movit Paul. in cit. l. Cum quid. num. 3. ut superfetationis terminum ad sexaginta dies prorogaret. nam plerique conceptus non nisi tanto tempore perfecte formati existunt, & ad eam magnitudinem perveniunt, quam alios in quadraginta dierum spatio acquirere dicebam, atque in his contingere posse superfetationem etiam intra sexaginta dies non ita admirandum.

17 Ceterum cum Alex. videret Glofam inibi ex intermedium dierum numero inter primum & secundum partum arguere etiam distantiam temporis conceptionis inter unum & alium foetum, Glofa opinionem reprobavit, quae ex hoc, quod mulier illa, cum quatuor esset enixa, post quadraginta dies a partu quiesceperit, concludit, totidem diebus hunc quintum fuisse post priorem foetum conceptum. Nam cum verum sit, inquit Alex. quod mulier & septimo, & nono, & decimo pariat, potuit mulier illa priores foetus parere septimo mense, quintum vero parere nono, & in hoc casu poterat, inquam ego, vel non esse superfetatus hic quintus, sed simul cum aliis conceptus, vel poterat, inquit ille, superfetatio contigisse tribus aut quatuor diebus post priorem conceptionem. non videtur ergo ex distantia partitionis argui posse distantiam conceptionis.

18 Verumenimvero, licet admodum sensate loquatur Alex. tamen Glo. & ratione, & auctoritate innitur; ratione, quia cum superfetatus conceptus multo debilior priori sit, si solummodo per paucos dies post priorem conceptum fuisset, facile priori ab utero prodeunte, simul & ipse prodiret, cum parum distaret a partu; nam facillime abortiuntur foetus in ultimo mense, & per paucos dies ante partum. Avic. 21. 3. tract. 2. capite decimo. Ea igitur occasione facile excidisset, si tam vicinus partui fuisset: at si adhuc per quadraginta dies, vel quasi superfetatus distabat a partu, non tam facile excidisset. Facit etiam pro Glo. Hipp. auctoritas in lib. de Nat. Puer. qui gemellos (qui scilicet uno congressu sunt concepti) eodem die nasci tradit Valles. in Epid. libro tertio, sectione tertiana. tex. 26. unde Plaut. in Menachm. act. 5. sc. 9.

MES: Spes mihi est, vos inventuros fratres germanos duos

Geminos, una matre natos, & patre uno, uno die esseque semper eandem distantiam in nascendo inter priorem conceptum, & posterioriorem, qui superfetatus sit, quae fuit in eorummet conceptione, tradunt Ferre. Parens, & Marinell. locis supra citatis. Plurimum ergo Glo. opinionem verificari certum est, licet & Alex. sententia aliquando, tamen admodum raro, veritatem habere possit.

PARS TERTIA DE MOLA.

SVMMARIVM.

- 1. Que mola gerit, suspellam suam pudicitiam habet.
2. An mola gerens praegnant dici debeat, & praegnantis gaudere privilegio.
3. Mola quid ex aliquibus consutatur num. seq.
4. Mola proprie quid sit. & num. seq. ex Laurentio.
5. Examinatur Laurentii definitio.
6. Mola quomodo generetur ex Hipp.
7. Imbecillum & morbosum differunt.
8. Imbecillum quod est non illico est praeter naturam.
9. Semen non solum facultas est, sed materia.
10. Mola plerumque cum vero conceptu gestatur.
11. Ubertas alimenti non potest impedire fetus formationem. rationem vide num. seq.
12. Mola quid proprie ex Hipp. mente.
13. Mola proprie quid ex nostra sententia.
14. Duo praecipue molarum genera.

Quid sit Mola.

QUESTIO V.

1. Ratiatio haec de Mola non modo non inutilis Legum professoribus, sed scitu quam necessaria censenda, cum circa eam rem non levis ponderis casus occurrere possint: si enim mulier aliqua, quam minime cum viris versari conveniret, & a lege vel a Religione prohiberetur, mola gereret, suspectam pudicitiam suam haberet, cum plerique doctorum hominum suspicari fuerint, immo pro certo habuerint, mola non posse absque viri concubitu gigni, contra tamen sententibus aliis doctissimis pariter ac praecipue auctoritatis viris.

2. Potest etiam de muliere, quae mola gerat, illud controversi, an gravida dici debeat, nec ne, ita ut gravidarum privilegium permittenda sit gaudere, & an ex mola decedens, ex gravitate decessisse sit dicenda. Itaque non absque ratione quilibet doctus Legumperitus haec ignorare non debet, si modo in eventibus casibus rectum iudicium ferre velit.

3. Videndum ergo ante omnia, quid proprie sit mola, multa enim molae nomine insigniuntur, in quorum acceptione falli quilibet artis Medicae imperitus possit: nam non de omni mola dubitari contingit, an absque viri usu generetur, sed de mola proprie sic dicta, de cujus tamen essentia non convenit inter Medicos.

4. Quidam enim, inter quos sunt Moschio, & Cleopatra de morb. mul. cap. 7. Aet. Tetrab. lib. 16. cap. 80. Paul. suae Med. lib. 3. cap. 69. voluerunt, Molam esse induratum vulvae tumorem, quam tamen opinionem refellit ac confutat Massaria in Prael. de morb. mul. cap. 18. in prin.

5. Alii vero, ut Gal. 14. Meth. cap. 13. class. 7. & 14. de usu part. cap. 7. class. 1. & cum eo ceteri omnes, Molam carnem esse dixerunt informem ac ociosam, & hanc fuisse etiam Hipp. opinionem elicitur ex lib. de Steril. ante finem. Galeni tamen definitione non contentus Andr. Laur. Ann. lib. 8. quaest. 13. talem adduxit: Mola caro est informis, ociosa, ac dura in utero muliebri ex semine imbecilliore genita, quod conformationem quidem aggreditur, sed san-

guinis copia obrutum finem suum assequi non potest, & animalis loco carnem generat.

6. In hac tamen Laurentii definitione maximam difficultatem facit, quod ex semine imbecilli molam procreari dixerit, cum tamen Hipp. 1. de morb. mul. vers. med. & lib. de Steril. vers. f. tradens modum, quo mola generari soleat, dixerit, ubi copiosi menses paucum ac morbosum semen conceperint: maximam enim differentiam ego facio inter imbecillum & morbosum, quam facit etiam ipse Gal. de sympt. diff. cap. 4. class. 3. & ex Iureconsultis differre debile & morbosum habetur ex citatis problem. At. de infirm. p. 1. cap. 18. numero 1. Itaque aliud est firmare, quod mola ex morbo femine generetur, aliud quod ex imbecillo: imbecillum enim semen conceptum imbecillum gignet, morbosum vero morbosum, praeposterum, ac non naturale, non enim imbecillum illico praeter naturam evadit, sed bene morbosum. Si velis ergo, formatricem feminis facultatem esse imbecillam, formabit quidem, sed imbecilliter, si vero naturalem statum mutaverit, & morbofa evaserit, tunc praepostere, & praeter naturae ordinem efformabit, & tunc quidem non animatus foetus, sed informis caro enascetur.

7. Praeterea cum tam virile semen, quam foemineum, & menstruum simul sanguis non solum facultas sint, sed materia, ex qua omnia in corpore generantur. Gal. pluribus in locis, & praecipue 2. de sem. cap. 2. class. 1. imbecillitas vero fit tantum ex parte virilis feminis, & non solum ex parte facultatis, sed etiam ex parte materiae, quia pauca, ut Hipp. dicebat, iure ea solum male conformata apparere deberent, quae ab ipso semine tanquam ex propria materia conflantur, non vero omnia promiscue, quia & facultas, & materia tam feminis muliebris, quam mentruis salva est ac valida.

8. Et ad id, quod additur, formatricem feminis facultatem a sanguinis irruentis multitudine obrutam, & ab opere impeditam fuisse, respondeo, quod hoc ex eo demonstratur falsum, quia mola plerumque cum vero conceptu reperitur; quomodo ergo multitudo sanguinis potuit semen impedire, quin materiam informare possit, si potior ejus pars in veri conceptus alimentum absumitur? praeterquam quod ubertas alimenti non potest impedire fetus formationem, tradit Mercurialis, de morb. mul. cap. 3. nec deest ratio: quia si hoc esset, multo plures, quam nunc concipiuntur, molae indies viderentur, quia multae sunt foeminae, quibus tanta sanguinis copia affluit, ut, nisi per venae sectionem illis ab Arte dematur dum utero gerunt, vel a Natura per consueta purgationes, facillime foetus perdant. si ergo in aliquibus ubertas alimenti impedire possit foetus formationem, maxime possit in his, quod tamen evenire non videmus. Itaque si ad Hipp. mentem Molae definitio tradenda est, ego talem afferrem: Mola caro est informis ex morbo femine, & multo confluyente sanguine in utero generata non aliter, quam verus foetus generatur. Veruntamen si ex propria sententia Molam definire licet, dicerem, Molam carnem esse informem ex foeminino semine ac sanguine, masculculo deficiente, quod formam praebere potuerit, generatam in utero, non secus ac verus conceptus generari soleat. cujus definitionis rationem ex sequentibus habebis.

9. Notandum vero, quid proprie Molae nomine accipi

- 17 Maxime vero præter hæc urget, quod sequitur; cum etenim semen non solum facultas sit, sed materia. *Gal. 2. de sem. cap. 2. class. 1.* si mola ex utroque semine generatur, debet in ejus mole ac constructione aliqua pars feminalis conspici: at contra in mola nihil conspicitur, nisi species quedam carnea, quam ex sanguine generari satis constat, & testatur *Galenus primo de sem. cap. 10.* at tale quid ex semine
- 18 fuisse procreatum dicendum non est, quia à privatione ad habitum non datur regressus, ut commune est Philosophorum axioma; at semen sanguis jam erat. *Gal. 2. de sem. cap. 2.* si ergo ex eo caro generetur, in sanguinis naturam denuo illud remeasse oportuisset: nihil enim aliud caro est, quam sanguis constantem habens substantiam, & non fluidam. *Gal. primo de nat. fac. cap. 10. class. 1.* quod si dicas eandem rationem esse de semine muliebri, si ex eo solum mola generetur, dico, quod nulla spermatica pars potest absque utroque semine generari, eodem *Gal. teste ibid. lib. 1.* neque tamen membranam, qua mola quæque obvolvitur, ex virili semine constatam esse de semine muliebri; nam similes membranas ex femineo dumtaxat semine produci docuit *Gal. ubi supra cap. 7.* & firmat *Ruesch. de bom. conc. lib. 5. cap. 1.* Itaque cum in mola satis appareat id, quod ex sanguine & femineo semine genitum est, quicquam vero à virili generatum minime conspiciatur, concludendum videtur, virile semen ad molæ generationem minime requiri. sed & sequens rationem parum urgere videtur, nempe quod videmus, non solum absque semine virili, sed absque ullo profus semine aliis non tantum carnis fructa, veluti mola est, sed etiam animalia viventia generari ex solo nimirum calore quocunque & materia. Si ergo hoc, quod majus quid est, absque semine generatur, quid obstat, quo minus mola absque semine saltem virili generari possit? quin & alias carnosas excrescentias & in utero, & alibi observamus absque ullo semine generatas ex solo sanguine.
- Ad rationes autem in contrarium adductas dicimus ad primam, quod verum quidem est, in vera ac naturali conceptione debere fieri concursum maris & femine; in non naturali vero ac falsa conceptione, veluti est mola, hoc nullam habere necessitatem: videtur enim, quod non naturalis effectus etiam non naturali modo sit producendus, & quod non naturaliter dispositæ causæ non secundum Naturæ ordinem operentur; licet enim femineum semen, ac sanguis menstruus agentia naturalia sint, tamen in ordine ad generationem non sunt naturaliter dispositæ, si virili semine destituantur.
- 24 Quando ergo dicitur, omne formationis principium à mare esse, de naturali conceptione ac formatione, non vero de non naturali est intelligendum. Simili enim ratione vides indies, ovipara etiam absque maris opera ova intra se gignere, quæ tamen generationi inepta sunt; licet de vulturibus *Basilus Magnus, referente Cælio, l. 1. antiq. lib. 27. cap. 17. in f. dicat,* etiam subventanea ova citra coitum progignere fertilitate insignia: æquidnam obstat, quo minus tale quid in viviparis generari possit? si enim mola, ut *Gal. placet 14. de usu part. 25 cap. 7. class. 1.* ovo responderet, nulla ratione video, cur, quemadmodum gallina inter ovipera ovum sine mare generat, sic & mulier inter gressivis non possit molam absque viri opera generare: nam *Galenus* ad hoc nihil aliud adducit præter experientiam propriam, cui tamen possunt aliorum doctorum ho-

minum experientie contrariari; nam & in aliquibus viderunt alii, molam absque viri usu fuisse gestatam. unde non debet tam audacter, ne dicam impie *Amat. Lusit. curat. Med. cent. 4. curat. 36.* religiosam illam mulierem impudicitie damare sola *Galenus* auctoritate fultus. nam fortasse poterat in religiosa illa mola absque ullo peccato fuisse generata, ut in aliis evenisse constat.

Dicamus ergo nos, quod & mola in gressivis, & subventanea ova in oviparis uno eodemque modo generantur; licet ovi generatio in his minus extra naturæ legem videatur esse, quam molæ generatio in illis: à natura enim est, ut ovipara ova intra se procreent; ita ut prius intendatur ovi conformatio, dehinc caloris communicatio à femine maris, ut prolificum reddatur; in gressivis autem Natura non intendit generare molam, sed semper generare perfectum conceptum ex utroque semine simul commixto uno eodemque tempore, & idcirco concursus maris, & femine fieri debet in seminum emissionem, quod in illis necessarium non est, sed sufficit, si id, quod à femina intra se generatum est, successe à maris semine foveatur. cujus rei rationem afferre, cum non vacet, in aliud tempus rejiciamus.

Ad experientiam porro in contrarium adductam jam respondere par est; constat enim, inquit, nullam mulierem absque viri usu molam unquam gestasse (licet forte & virgines, & viduæ molam aliquando, ut dixi, absque ulla pudicitie nota gestaverint, ut ex historiis patet relatis per *Sebench. suserum Obser. lib. 4. tit. de Mola*) sed ponamus, nullam unquam absque viro molam concepisse, & ejus rei rationem adducamus: primo ergo dico, quod in conceptione duo motus considerandi veniunt: prior colli uteri, & ipsius etiam corporis uteri attrahentis & allicientis ad se virile semen, ut in ingerendis cibis stomachus, aut gula faciant. *Galen. 1. de sem. cap. 14. de usu part. 11. class. 1.* secundus motus est valorum ejaculantium ipsius mulieris semen ad uteri cavitatem effundentium, qui motus expulsiōnis est. Cum ergo mulier viro utitur, si virile semen aptum generationi sit, utroque motu concurrente vera ac naturalis conceptio fit; at si intemperatum sit, & generationi ineptum, vel non possit ad uteri sinum penetrare, tunc quidem, non tamen semper, sed profecto interdum, eodem utroque motu concurrente, & muliere calidiore existente, & natura multum conceptionis avida, conceptio quidem fit, sed mendosa; nam solum muliebri semen concipitur, virili ob sui intemperantiam, & ineptitudinem ex se excidente. In his vero, quæ coitu non utuntur, sed vel sponte, vel involuntarie semen eji-

ciunt, nullo modo conceptio fit, quia solum motus expulsiōnis in ea actione concurrat, vel si aliquis motus attractionis fiat, debilior est, quam sit necessarius, cum ex minori delectatione fiat, deficiente uteris virili, quod attrahat, quo tantopere ipse uterus delectatur; unde est, quod non tam facile potest uterus supra semen recolligi, cum fortior sit motus expulsiōnis ejaculantium valorum, quam motus attractionis colli, & corporis ipsius uteri, quamobrem facillime, & omnino semen mulieris excidit, præterquam quod, ut dicebat *Mercurialis* in coitu plurimum, & multo magis, quam in simplici pollutione muliebria loca calefiunt, & ex ea concalescentia sanguis ad ea confluit, ex quo semen muliebri, jam avide à natura retentum nutriti facilius negotio, ac fovieri potest, ac coadjuvari, ut ad

ut ad actum reducatur, in simplici vero pollutione neque tanta locorum calefactio, neque ille sanguinis concursus heri solet.

Sed adducamus aliam rationem, quæ fortasse plerisque magis arridebit, & est hujusmodi: In Virginitibus venæ, ac viæ omnes ad uterum pertinentes angustiores sunt. *Valles. in 3. Epid. sect. 3. Aeg. 12.* quam in his, quæ & viro utuntur, & aliquando pepererunt: in talibus enim venæ ex partus occasione ampliores multo redduntur, teste *Hipp. in lib. de Nat. Puer. in fin. & 1. de morb. mul.* Itaque cum ad molæ generationem requiratur confluxus sanguinis, & hic talis confluxus non fiat, etiam interdum ex se polluantur, tamen neque molam, neque simile quidpiam concipiunt, deficiente sanguine ad feminis propriam alimoniam, ac ipso etiam semine non tanta vi attrahendi dotato, quanta necesse haberet, ut conciperetur: nam frigidiusculum est; non confluit ergo sanguis ad uterum in virginitibus, ut in his, quæ viro utuntur, ob valorum angustiam, quæ causa cessat in aliis.

Sed etiam in viduis castam vitam degentibus eadem fortasse ratio potest habere locum, quippe cum ex intermissione coitus defuescat Natura sanguinem consuetum ad uterum demandare, unde est, quod tam inviduis, aliisque mulieribus caste viventibus, quam in virginitibus viro maturis plurimum reperies menstruorum defectum. nam & ex coitus etiam usu venæ laxiores sunt, eodem *Hipp. ibid. docente*, unde facilius in his, quæ coitu utuntur, sanguis ad uterum confluere potest ad Molæ generationem.

Ex quibus denuo colligamus modum, quo mola generatur; siquidem Natura valde conceptionis avida existente, cum ex aliqua præternaturali, aut accidentali causa non licet illi verum conceptum ex utroque semine progignere, ex altero tantum procreare tentat, & solum muliebri semen concipit, retinet, ac fovet, sanguinem ad sui nutritionem ad uterum illico relegans, sed quia à semine virili destituitur, nec conceptam materiam efformare, nec vivificare potest, sed quantum ex parte sui potest, operatur.

Hæc quidem de non vitalibus molis magna ex parte accipias velim; de vitalibus enim molis valde quidem dubitandum est: neque enim possibile mihi videtur, ut muliebri semen tantum possit, ut vitam subiectæ materię impertiri valeat, & tamen hoc ipsum absque dubio non transit, quamquam ego semper magis suspectam ejus pudicitiam haberem, quæ vivam molam gestaret, quam quæ non vitalem. Immo profecto de quacunque magnum indicium violatæ castitatis ex generatione molæ desumerem, cum alias rarissime in his, quæ viro non utuntur, gigni manifestum sit; licet virile semen ad ejus generationem neque ut efficiens, neque ut materialis causa concurrere mihi videatur.

Verumenimvero adhuc hæsitabundus in ea re factus superque sum, cum non tam difficile mihi videatur, molam in muliere ex solius mulieris semine absque viri usu generari, quam difficile persuasum mihi est, quod perfecta quadam animalia, veros ac quasi perfectos conceptus, licet debiles & parum vitales absque maris opera generare possint, & tamen constat multorum ac magnorum virorum testimonio, equas absque mare concipere, sed imbecillos fetus parere. *Varro de re Rust. lib. 2. cap. 1.*

Plin. nat. hist. lib. 8. cap. 42. Virgil. 3. Georg. Solin. de sit. orb. lib. 3. cap. 26. & 56. Columell. de re rust. lib. 6. cap. 27. Avic. quem citat, & sequitur Albert. Magn. 6. de Anim. tract. 3. cap. 2. Gesner. in hist. anim. lib. 1. c. de Equo. T. 1. Alb. Wotton. lib. 5. de diff. Anim. cap. 101. de cuius rei veritate faciendils. Poëta Torq. Tass. in suo majori opere. Cant. 7. ff. 76. ad Virg. imitationem ita habet:

*Questo sul Tago nacque, ove tal'ora
L'arvida Madre del guerriero armeno,
Quando l'atona stagione, che c'immamora
Nel cor l'istiga il natural talento,
Volta l'aperta bocca incontro l'ori
Raccoglie i semi del fecondo vento,
E de' rapidi fiati, è meraviglia,
Cupidamente ella concepe, e figlia.*

Quod vero multum huic rei idem augere potest, est Homeri testimonium, qui ante hos omnes *Iliad. 16. trian. princ.* Xanthum, & Balium Achillis equos ex Zephyro natos dicit in his carminibus:

Quapropter Automedon duxit sub jugum veloces equos,

*Xanthum & Balium, hi duo simuliter ventis volabant:
Quos peperit Zephyro vento Harpyia albis pedibus,
Pascentes in prato juxta fluxum Oceani.*

Et 20. ejusdem:

*Hæc ver mille equa paludem circa pascebantur
Femine, pulvis exultantes teneris:
Hæc Boreas amavit pascentes,
Eaque assimulans condormivit nigriubo.*

Hæc vero *Cravida* factæ pepererunt duodecim pullos; Id autem ab Homero non fabulose dictum testatur *Pier. Valer. Hierogl. lib. 18. & Emilian. de rum. in prin. fabulosam tamen judicat eam rem inter Iureconsultos Carranza de par. cap. 20. quest. 7. num. 83. & sequitur illum Torreblanca Demonol. lib. 2. cap. 17. num. 24.* Sed id ipsum quod de equabus narrat alii, de tigribus jacet *Claudius. de Rapt. Proserp. lib. 3. vers. fin.* sed & de vulturibus hæc eadem fecunditas prædicatur, ut quæ similiter ex vento absque mare concipiant, testimonio *Aliani de hist. Anim. lib. 2. cap. 46. & Emilian. de Ruminantibus in princ.* quod quidem si aliquam veritatem habet, jam non amplius hæsitabundus affirmare auserim, molam quamcunque posse absque virili semine in muliere gigni.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pregnans multis gaudet privilegiis.*
- 2 *Molatica tanquam pregnans debet prægnantium privilegiis gaudere. & cur. num. seq. dic. ut num. 7. & 8. Vide num. 11.*
- 3 *Mulier ex Mole vitio decedens, ex prægnantia aut partus vitio decessisse dicenda. contr. num. 14.*
- 4 *In contrahibus societatum excipi debent omnia moris genera extrinsecam causam habentia.*
- 5 *Mola per errorem generatur in his, quæ viro non utuntur.*
- 6 *Cur mola cum factu gestata occidens, faciat exceptionem locum.*
- 7 *Mola toto vitio curriculo aliquando gestatur.*
- 8 *Prægnans cur tot privilegiis frui à Legibus permittatur.*
- 9 *Fetus præcipuum miserationem habuerunt Leges.*
- 10 *Viri usus non est immediata causa Mole, sed disponens.*
- 11 *Molatica an infirma & valetudinaria dici debeat.*
- 12 *Peritini opinio consuetata.*

An molam gerens Mulier ad quodam effectus prægnans dici debeat.

QVÆSTIO VII & VLTIMA.

- 1 Prægnantem multis privilegiis gaudere ex Legum indulgentia, notum est ex iis, quæ in hoc titulo quæst. 1. adduxi; unde locus dubitationi fieri potest, an molam gerens debeat pro prægnante haberi, ita ut prægnantis privilegio gaudere possit. Illud etiam dubium asserere potest, an Molatica ex vitio molæ decedente, causa prægnantia periisse dicenda sit, ita ut in societatibus officiorum locum exceptioni faciat.
- 2 Et quoad primum effectum molatica videbatur debere connumerari inter prægnantes: cum enim ob incommoda ac molestias, quibus prægnantes afficiuntur, leges illis in plerisque indulgeant, patet, quod & paribus incommodis ac molestiis, quin immo fortasse maioribus detinetur etiam molatica, unde etiam hæc, ut cæteræ prægnantes, legum indulgentia frui debet.
- 4 Quoad secundum vero non minus videbatur, molaticam ex molæ vitio decedentem debere facere locum exceptioni, tamquam si ex prægnantia culpa decessisset, quia cum omnia mortis genera in contractibus societatum excipiantur, quæ causam habent extrinsecam, quia talia violenta omnia sunt, ut *tit. de mor. caus. par. quæst. 1. num. 60. & alibi* abunde probatur, non magis ex hoc videtur debere excipi mors ex prægnantia, & partu, quam mors ex mola, quia eandem videtur habere causam, nimirum Veneris usum; etiam si enim non concedatur ex virili semine, tanquam ex materiali causa molam gigni, tamen videtur perraro admodum in iis quæ viro non utuntur, generari, ob rationes de quibus supra.
- 7 Dicendum videtur, quod mola vel cum vero concepta, vel sola gestatur. ubi cum vero concepta generata sit, dubium non est quod in utroque effectum molatica non ratione molæ, sed ratione foetus prægnans cum sit, prægnantium privilegiis gaudere debeat, & decedens facere locum exceptioni, etiam si quoad foetum, & ad ea, quæ ad partum & prægnantiam pertinent, constaret, omnia rite ac naturaliter processisse, & solummodo molam mortis

propinquam causam extitisse. Et ratio est, quia in hoc casu mola est ex concomitantibus ipsam gravitatem, & partum, & comprehendi talis casus debet sub casibus ex causa prægnantia, & partus, præterquam quod mola non est adeo urgens causa mortis subsequens; nam aliquando non magno vita incommodo toto ipsius vitæ curriculo gestatur, teste *Arist. 10. de hist. anim. tex. 43.* & declarant historiae relatæ per *Schench. lib. 4. observ. tit. de Mola.* cum foetu tamen generata non solum ipsum foetum plerumque interimit, sed & ipsam matrem, ut in casibus per *emud. Schench. ibid.* enarratis videre est.

Verumenimvero si solum molam absque vero foetu in utero habeat mulier, tunc neque quoad primum, neque quoad secundum effectum molatica prægnans dici potest. nam quoad primum dico, quod si quibus privilegiis graviora à Legibus insignitur, iis non ratione molestiarum, quas in prægnantia perpetitur, gaudet, sed ratione ipsius foetus, cuius præcipuam miserationem habuerunt Leges; ne si graviora vel torqueatur, vel aliqua corporali poena afficiatur, vel etiam insigni aliqua animi passione molestetur, foetus pereat, & idcirco ne ad iudicium quidem cogi accedere voluerunt, & idcirco non aliter de muliere molam gerente sentiendum esse, quam si quovis alio morbo detineretur, ad ipsam uterum pertinente.

Quoad secundum porro effectum molatica ex mola culpa decedens non debet facere locum exceptioni, licet enim concedamus, ut plurimum requiri coitus usum ad ipsius generationem, ut in superiori quæstione annuimus, tamen usus coitus non est causa immediata, sed mediata, nec principaliter agens, sed solum disponens; quia ex eius usu magis incallescunt loca muliebria, & viæ ad uterum pertinentes ampliores redduntur, ex quo fit, ut facilius possit sanguis ad uterum ruere ad ipsius molæ nutritionem, ut dixi.

Cæterum utrum molatica infirma & valetudinaria dici debeat, alias videbimus; pro nunc satis nobis sit concludere, molaticam ad nullum effectum posse inter prægnantes connumerari, ita ut earum privilegiis gaudere debeat, aut decedens locum facere exceptioni; ex quibus facile apparet hallucinatum fuisse Perlinum, cum contrarium voluit veritatem habere, quoad hunc secundum effectum, ut *titul. de mor. caus. par. quæstion. 4.* dicam.

Finis Tituli Tertii.

PAVLI

PAVLI ZACCHIE

Medici Romani,

QVÆSTIONVM
MEDICO-LEGALIVM

LIBRI PRIMI

TITVLVS QVARTVS

De Morte, causa Partus,

Continens Quæstiones octo;

quarum

- I. De causa exceptionis mortis violentæ, & mortis ex partu, & causa partus, qua fieri solet in contr. actibus societatum. Pag. 85
- II. Quando nam mors ex partu, aut prægnantia eveniens debeat consideri excepta. 89
- III. Declarantur ea verba in instrumento apposita, excepta morte partus, & causa partus, & prægnantia. 92
- IV. Particulares casus, ac regulæ exceptioni locum facientes. 94
- V. Casus pro lucro facientes. 100
- VI. Partus, & prægnantia in casibus exceptionis quomodo debeant esse causa mortis. 102
- VII. Casus aliqui dubii proponuntur, ac resolvuntur. 105
- VIII. Argumenta in contrarium objecta proponuntur, ac resolvuntur. 107

Eorum omnium, que in universo hoc titulo continentur Epilogus.

III